

Sausio 21 d. 11 val. Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos "YouTube" kanale kviečiame žiūrėti renginį, skirtą **Petrui Vileišiui** (1851–1926) – inžinieriui, verslininkui, lietuviškosios spaudos ir knygų leidėjui, švietėjui, knygų autoriui ir vertėjui, mecenatui, istorinės Lietuvos gaivintojui. Šis renginys organizuojamas kartu su Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu.

P.Vileišiui 2021 m. sausio 25 dieną sukanka 170 metų. Jubiliejus, kurio negalima praleisti, žmogus, kurio negalime pamiršti. Tarpukario Lietuvoje P. Vileišį lygino su Vytautu Didžiuoju ir Jonu Basanavičiumi, o sovietiniais metais visaip stūmė į istorinę užmarštį.

Pokalbyje dalyvaus vilnietis istorikas doc. dr. Aurelijus Gieda, Kauno istorijos draugijos narys Gediminas Kasparavičius, Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos darbuotoja Elvyra Pažemeckaitė, kurios pranešimo tema „Petras Vileišis – karališkasis valstietis iš Medinių“. Žurnalistas ir Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos bibliografas Sigitas Kanišauskas kalbės tema „Petro Vileišio atminimo įamžinimo ženklai gimtajame krašte“. Dar žada prisijungti visa grupė kalbėtojų.

Pokalbį moderuos ir P. Vileišio gyvenimo gaires pristatys Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Leidybos centro vadovas Gytis Vaškelis.

Prisijungimo „Zoom“ platformoje nuoroda: <https://us02web.zoom.us/j/86075804758...>

Biografija

Petras Vileišis gimė 1851 m. sausio 25 d. Mediniuose (Pasvalio raj.) laisvų karališkų valstiečių Vincento Vileišio ir Agotos Mačėnaitės šeimoje. Nuo 1861 m. mokėsi Panevėžyje, 1870 m. aukso medaliu baigė Šiaulių berniukų gimnaziją, įstojo į Peterburgo universiteto Fizikos ir matematikos fakultetą. 1874 m. jį baigė, įgydamas matematikos mokslų kandidato laipsnį. 1880 m. baigė Sankt Peterburgo kelių institutą, gavo inžinieriaus vardą ir buvo paskirtas į Maskvos apygardos geležinkelio kelių valdybą.

Petras Vileišis buvo labai išsilavinęs žmogus, talentingas inžinierius, mokėjo graikų, lotynų, vokiečių, prancūzų, anglų, lenkų, rusų kalbas. Jis tobulinosi Belgijoje. Pagarsėjo kaip aukščiausio lygio kelių, geležinkelių ir tiltų statytojas,

Vėliau Petras Vileišis įkūrė statybos firmą ir pradėjo statyti geležinius tiltus, užsidirbo nemažą kapitalą, kurio didžiąją dalį paaukojo Lietuvos reikalams.

Norėdamas pagausinti to meto lietuvišką raštiją, P. Vileišis rašė apysakaites, patarimus ūkininkams, vertė į lietuvių kalbą ir išleido užsienio autorių knygutes įvairiais ūkio klausimais. Jis taip pat yra lietuviškos dramos pradininkas.

1890 m. P. Vileišis iš Rusijos grįžo į Vilnių. Čia įsteigė mechanines žemės ūkio padargų dirbtuves (1900 m.), spaustuvę lietuviškoms knygoms leisti (1904 m.) ir lietuviškų knygų knygyną (veikė iki 1913 m.). 1904 m. gruodyje pradėjo leisti pirmą legalų lietuvišką dienraštį „Vilniaus žinios“ (ėjo iki 1909 m. kovo mėn.), pats jį redagavo. Kartu su broliu Jonu ir kitais bendraminčiais leido dienraštį „Lietuvos žinios“, finansiškai rėmė „Aušrą“ ir „Varpą“, rašė ir vertė knygas, susirašinėjo su užsienio spaustuvininkais, leido ir platino savo knygas.

1905–1906 m. Petras Vileišis pasistatė Vilniuje namus, kurių dalis per karą buvo užleista našlaičių prieglaudai, o po jo mirties įsikūrė „Ryto“ ir Lietuvių mokslo draugijos. 1905 m. kartu su į Lietuvą grįžusiu Jonu Basanavičiumi rūpinosi sušaukti Didįjį Vilniaus Seimą, įsteigti Lietuvių mokslo draugiją (LMD).

Išsekus iš Rusijos atsivežtam kapitalui, teko parduoti dirbtuves, knygyną, spaustuvę. 1908 m. P. Vileišis su šeima vėl išvyko užsidirbti į Rusiją, ten vadovavo tiltų statybai, dalyvavo Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti veikloje, rūpinosi Lietuvos valstybės atkūrimu. Į Lietuvą grįžo 1921 m. Šį kartą apsistojo Kaune. P. Vileišis dirbo Susisiekimo ministerijos Inžinierių korpuso viršininku, vėliau – Lietuvos susisiekimo ministru. Jis buvo vienas pirmųjų Lietuvos verslininkų, verslininkystės ideologų, reikalavo aukštos dorovinės verslo kultūros, pats rodė pavyzdį.

Mirė Petras Vileišis 1926 m. rugpjūčio 12 d. Palangoje, palaidotas valstybės lėšomis Kauno bazilikos rūsyje. 1935 m. kovo 21 d. palaikai pervežti į Vilnių ir perlaidoti Rasų kapinėse esančiame Vileišių šeimos kape.

